

مدیریت ریسک، قلب نظام مدیریت HSE

سردبیر

مدیریت ریسک به‌عنوان یکی از حوزه‌های مهم دانش مدیریت پروژه، نقش بسزایی در گذر از مدیریت پروژه سنتی به مدیریت پروژه علمی دارد. به‌طوری‌که یکی از ارکان اصلی مدیریت یکپارچه پروژه بوده و اطلاعات خروجی آن مبین جهت‌گیری مدیریت پروژه در قبال ریسک‌ها و مخاطرات درونی و بیرونی پروژه است. یکی از حوزه‌های دانشی مدیریت پروژه که تقریباً در تمامی استانداردها و روش‌های ارائه شده برای مدیریت پروژه به نوعی مورد توجه بوده و به آن پرداخته شده است، حوزه "مدیریت ریسک" است. با توجه به اینکه مدیریت ریسک شامل فرآیند برنامه‌ریزی مدیریت ریسک، شناسایی، طبقه‌بندی، ارزیابی ریسک، واکنش به ریسک و کنترل و اجرای برنامه مدیریت ریسک است، الزماتی را در بدنه سازمان و نیز بدنه مدیریت پروژه ایجاد می‌کند که منجر به مدیریت و نظارت هر چه بهتر بر مخاطراتی که پروژه در معرض آنها قرار دارد، خواهد شد و سعی بر آن دارد تا تأثیرات این مخاطرات را به‌طور کامل از میان برده و یا به حداقل برساند.

با توجه به شرایط رقابتی شدید و نیز شرایط اقتصادی-سیاسی موجود، بدیهی است پروژه‌های اجرایی، خصوصاً پروژه‌های بزرگ، با مخاطرات فراوانی روبرو خواهند بود که در صورت عدم شناسایی، آمادگی و برنامه‌ریزی قبلی، وقوع آنها جبران‌ناپذیر و حتی تا سطح تهدید ماهیت وجودی پروژه، مخاطره‌آمیز خواهد بود. لذا نقش مدیریت ریسک در این زمینه پررنگ‌تر و اثرگذارتر جلوه می‌کند.

در حیطه‌ی پروژه‌های نفت و گاز و علی‌الخصوص پروژه‌های اکتشاف، حفاری و بهره‌برداری، به‌طور معمول پروژه‌ها با ریسک‌های درونی و بیرونی

بسیاری مواجه بوده که در برخی موارد وقوع چنین ریسک‌هایی منجر به وارد آمدن لطامات جبران‌ناپذیری به پروژه، شرکت، سهام‌داران، محیط‌زیست و حتی زندگی انسان‌ها می‌شود. که به‌عنوان نمونه می‌توان به حادثه خلیج مکزیک که برای شرکت BP اتفاق افتاد و منجر به میلیاردها دلار خسارت‌های مالی و زیست‌محیطی شد، اشاره کرد. لذا شرکت‌های بسیاری با به‌کارگیری توان کارشناسی، فنی و تکنولوژی خود به‌دنبال رفع اثر و مدیریت ریسک‌های حیطه کاری خود هستند.

بر این اساس در راستای ابلاغ "خلاصه اجرایی راهنمای مرجع سیستم مدیریت ریسک شرکت ملی نفت" از طرف مدیرعامل این شرکت و به‌منظور استقرار یک نظام مدیریت ریسک یکپارچه، تمامی شرکت‌های اصلی و فرعی می‌بایست الزامات مندرج در این سند را به‌عنوان مبنایی برای شناسایی، ارزیابی، کنترل و کاهش خطرات محیط کار در حوزه‌های مختلف، الگو قرار داده و مدیران ارشد یا مسئولین طرح‌ها و پروژه‌ها موظف و متعهد به اجرایی شدن این الزامات در مجموعه تحت امر خود هستند.

همچنین روسای واحدهای عملیاتی می‌بایست از توسعه و اجرای مدیریت ریسک مطابق با الزامات تعریف شده در این مستند در تمامی مناطق تحت سرپرستی و فعالیت‌های پیمانکاری زیرمجموعه اطمینان حاصل کنند. تاکید می‌شود؛ مسئولیت پیگیری و نظارت بر روند اجرای این الزامات در تمامی مناطق عملیاتی و شرکت‌های پیمانکاری زیرمجموعه به‌عهده اداره HSE شرکت‌های اصلی و فرعی است.

بدیهی است اداره HSE باید در انتخاب تیم

کارگروه مطالعات ریسک، مشارکت فعال داشته و در زمینه آموزش مطالعات ریسک، اجرا و اولویت‌بندی اقدامات اصلاحی مورد نیاز (با توجه به ارزیابی ریسک انجام شده) با ادارات و واحدهای مربوطه همکاری لازم را داشته باشد.

باید خاطرنشان کرد عنصر ارزیابی ریسک، عنصر بنیادی در نظام مدیریت HSE است، به‌طوری‌که این عنصر با شناخت مکانیزم‌های جاری، مدیریت یکپارچه و جامع در راستای مدیریت ایمنی فرآیند و با مشارکت فعال تمامی کارکنان در تمامی واحدهای عملیات را فراهم می‌سازد.

عنصر "شناسایی عوامل بالقوه آسیب‌رسان و ارزیابی و مدیریت ریسک" قلب نظام مدیریت HSE نامیده می‌شود. لازم به ذکر است عناصر اصلی سیستم مدیریت ایمنی فرآیند (PSM) مطابق با استاندارد ۱۱۴، ۱۱۹۱۰، ۲۹CFR مطابق با استاندارد ۱۱۴، ۱۱۹۱۰، ۲۹CFR و ابسته به عنصر مدیریت ریسک بوده و شامل این موارد می‌باشد:

- ۱- مشارکت کارکنان
- ۲- اطلاعات ایمنی فرآیند
- ۳- آموزش
- ۴- یکپارچگی مکانیکی
- ۵- مدیریت تغییر
- ۶- پیمانکاران
- ۷- ایمنی پیش راه‌اندازی
- ۸- صدور مجوز انجام کار (PTW)
- ۹- بررسی حوادث
- ۱۰- واکنش شرایط اضطراری

که با توجه به چرخه عمر فعالیت‌های بالادستی، موارد ذکر شده باید جهت انجام مطالعات ریسک در چرخه مدیریت ریسک انجام شود.